

lähestyttävän. Teokselta kuitenkin puuttuu sellainen *best seller*-henkinen iskevyyttä ja jänteisyys, joka pakottaisi maallikon jatkamaan artikkelista toiseen. Mikäli ei ole jo entuudestaan vihkiytynyt poliittisen viestinnän maailmaan, *Mielikuvavaalit* ei tempaa lukijaa mukaansa.

Tästä johtuen teoksen otollisin lukijakunta löytyneekin maallikoiden ja tutkijoiden välimaastosta: opettajille, toimittajille ja vaikkapa kunnallisvaaleihin varautuville puolueaktiiveille teos tarjoaa ytimekkään muistilistan siitä, mitkä asiat olivatkaan pinnalla kevään 2007 vaaleissa. Tässä kirjoittajat ovat onnistuneet erinomaisesti. Vaikka artikkelien teoreettista syvyyttä voi tarkastella kriittisesti, teos kokoo yksien kansien väliin hyvin kattavasti sen keskustelun, jota vaalien ja median välisestä suhteesta käytiin. Tällaisenaan se tulee tarjoamaan selkeän ja monipuolisen perustan kaikille niille tuleville poliittisen viestinnän tutkimuksille, joissa käsitellään kampanjoiden, median ja äänestäjien välisiä jännitteitä.

Poliittisen viestinnän tutkimuksen yleinen haaste on vain siinä, mistä alalle löydettäisiin uusia näkökulmia ja miten nykyisiä syvennettäisiin. En sano, että nimenomaan Eduskuntatutkimuksen keskuksen kirjoittajien pitäisi vastata tutkimuksen eteenpäin viemisestä. Todettakoon kuitenkin, että *Mielikuvavaalien* yhteydessä kirjan tiukka aikataulu näkyy. Kun kirja halutaan julkaista mahdollisimman pian vaalien jälkeen, ei jää aikaa pohdintaan ja syväanalyysiin. Kun tätä nykyä vaalien alla valmistuu joka tapauksessa melkoinen määrä ajassa kiinni olevia analyysseja, tilausta olisi ehkä teoksille, jotka ovat ajassa kiinni olemisen sijasta tiukemmin kiinni politiikan substanssissa.

Jukka-Pekka Puro

KEHITYSMAAJOURNALISMIN KAAVAN RIKKOMISEN SIETÄMÄTÖN VAIKEUS

**Samuel Raunio: NUORET, MEDIA JA
KEHITYSMAAT. Plan Suomi
Säätiön julkaisusarja 1/06.
Jyväskylän yliopisto, Viestintä-
tieteiden laitos, Journalistiikka.
2006. 74 s.**

Nuorten mediankäyttö on herättänyt viime vuosina suomalaisten tiedotustutkijoiden kiinnostuksen. Erityisesti tällä saralla ovat kunnostautuneet Jyväskylän yliopiston viestintätieteilijät, jotka vuodesta 2001 lähtien ovat julkaisseet useita nuorten mediankäyttöön liittyviä tutkimusraportteja (Luukka ym. 2001; Modinos 2003; Suoninen 2003 ja 2004). Samuel Raunio, hankin tutkimuksen julkaisuhetkellä vielä jyvaskyläläinen, on kuitenkin ensimmäinen, joka on kiinnittänyt huomionsa nimenomaan nuorten kehitysmaita koskevaan mediankäyttöön. Raunio tutki Plan Suomi Säätiön toimeksiannosta sitä, mikä merkitys medialla on nuorten kehitysmakuun ja miten nuorten kiinnostusta kehityskysymyksiin voitaisiin lisätä. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat 13–17 -vuotiaat suomalaisnuoret. Aiempaa tutkimusta on alalta hyvin vähän, joten tutkimusraportti on kiinnostava, joskin suppea, avaus aiheeseen.

Tutkimus toteutettiin kolmessa osassa, ja myös raportti mukailee näitä vaiheita. Ensimmäiseksi raportissa analysoidaan nuorten suosiman median kehitysmakuvaa. Toisessa osassa selvitetään haastattelujen avulla nuorten mediankäyttöä, kehitysmatietoutta sekä mielipiteitä kehitysmaita ja kehitysyhteistyöstä. Kolmannessa osassa esitellään nuorisoryhmien keskustelujen pohjalta heidän mielipiteitään kehitysmaita kertovista lehtiartikkeleista ja televisio-ohjelmista sekä hyvästä kehitysmajournalismista.

Mukana median kehitysmatieteen analyysissä olivat elokuvat, internet, musiikki, tekstitelevisio, tietokone- ja konsolipelit, sarjakuvat, aikakaus- ja nuortenlehdet, sanomalehdet, radio ja televisio.

Analysoitavaksi oli valittu sellaisia mediasisältöjä, joita aikaisempien tutkimusten perusteella tiedettiin nuorten suosivan. Täten mukaan saatiin sellaisiakin lehtiä, elokuvia ja muita aineistoja, joita aikaisemman kehitysmaatutkimuksen yhteydessä ei juuri ole tutkittu.

Tutkimuksessa selvisi – ei niinkään yllättävästi – että viihteellisissä aineistoissa kehitysmaat olisivat esillä varsin harvoin. Tutkimusjakson aikana esimerkiksi lehdistä tai videovuokraamojen vuokrautuimpien videoiden listoilla oli vain yksi kehitysmaassa valmistunutokuva, joka sekini oli kahden maan yhteistuotantoa. Tämä ainokainen oli amerikkalais-kolumbialainen draama *Maria full of Grace*, joka kuvaa raskaana olevan kolumbialaisyttönen yritystä ansaita rahaa salakuljettamalla vatsalaukussaan pakattua heroiinia Yhdysvaltoihin. Ainakin aiheensa puolesta sen luulisi kiinnostavan tutkimuksen kohderyhmää. Myöskään musiikkitarjonnassa tai radion ohjelmavirrassa kehitysmaita ei juuri käsitelty. Tietokone- ja konsolipelien maailmassa kehitysmaat tulivat satunnaisesti esiin esimerkiksi siten, että ”hyvä” länsimaa, usein Yhdysvallat, valloittaa ”pahan” kehitysmaan, esimerkiksi Pohjois-Korean.

Raportin mukaan osa nuorista keskittyy pääasiallisesti viihteellisen median seuraamiseen eikä sen vuoksi saa mediasta juuri lainkaan tietoa kehitysmaista. ”Kun vaihtoehtona on kehitysmaaohjelman sijaan toimintaa, jännitystä ja vauhtia amerikkalaisen sarjafilmin tai elokuvan muodossa, nuoren valinta on helppo arvata”, raportissa todetaan. Journalistisesti tuotettujen sisältöjen kautta suomalaisnuorilla on kuitenkin melko hyvät mahdollisuudet tutustua kehitysmaihin, sillä esimerkiksi Aasian siirtymävaiheen maista on tiedotusvälineissä runsaasti talouteen liittyviä uutisia. Samoin ulkomaan uutisissa kehitysmaat esiintyvät toistuvasti, satunnaisesti jopa runsaasti. Nuoret eivät kuitenkaan tiedä, mitkä mainituista maista ovat kehitysmaita ja mitkä eivät, koska asiaa harvemmin mediassa esitetään tästä näkökulmasta. Tämä on toisaalta positiivista, sillä tällöin maa ja mielikuva siitä eivät saa kehitysmaan leimaa vaan siihen voidaan suhtautua valtiona muiden jou-

kossa. Negatiivista toisaalta on se, että yleisölle ei synny tarkkaa käsitystä siitä, mitkä maat oikeastaan ovat kehitysmaita ja mitkä eivät. Haastateltavat nuoret hahmottivatkin kehitysmaiksi vain OECD:n kehitysapukomitean luettelon vähiten kehittyneet maat ja yllättyivät tiedosta, että suurin osa maailman maista kuuluu kehitysmaihin. Kaiken kaikkiaan kehitysmaista median välityksellä saatava kuva oli nuorten mielestä lohduton.

Raunio problematisoi ansiokkaasti jalkoa kehitysmaihin ja muihin maihin ja tuo esiin siihen liittyviä kielteisiä mielikuvia. Haastattelussa kävi ilmi, että me ja muut -ajattelu sai nuoret kokemaan kehitysmaissa asuvat omanikäisensä nuoret hyvin erilaisiksi kuin he itse ovat. Nuorten oli myös vaikea löytää yhteisiä piirteitä itsensä ja kehitysmaissa asuvien nuorten välillä. Toisaalta he kaipasivat sellaista journalismia, joka toisi kehitysmaiden ongelmat jotenkin läheisemmiksi.

Termit ”kolmannen maailman valtio” tai ”kehitysyhteistyön kumppanuusmaa” ovat vaihtoehtoisia kehitysmaalle, mutta kantavat nekin, kuten Raunio huomauttaa, kielteistä mielikuvaa mukanaan. Sama huomio voitaisiin mielestäni tehdä myös kehitysmaajournalismiin liittyen: kun puhutaan erikseen kehitysmaajournalismista ja muusta ulkomaanjournalismista, voi syntyä ajatus, että kehitysmaihin pitäisi journalismissa suhtautua jotenkin toisin kuin muihin maailman maihin. Samat ongelmat, esimerkiksi kielteisyys, sensaatiomaisuus ja poikkeuksellisten asioiden korostuminen, vaivaavat kuitenkin kehitysmaajournalismia siinä kuin muutakin uutisjournalismia.

Raportin mielenkiintoisinta luettavaa ovat nuorten keskustelut heille esitetyistä kehitysmaa-aiheisista tv-ohjelmista ja lehtijutuista. Jyväskylän yliopiston journalistiikan opiskelijat olivat saaneet taustaineistoksi tutkimuksen kahden ensimmäisen osan tulokset. Niiden perusteella heidän osuutensa tutkimusprojektissa oli tehdä opintomatkaltaan Etiopiasta sellaisia journalistisia tuotoksia, jotka vastaisivat nuorten tarpeita. Vastaanotto-tutkimukseen valittiin kaksi tv-ohjelmaa ja kuusi lehtijuttua, joissa kehitysmaiden asioita tuotiin esiin pääasiassa yksilöiden

näkökulmasta. Juttujen aiheet vaihtelivat sukuelinten silpomisesta naisten kilpaurheiluuun.

Vastaanottotutkimuksen mukaan nuoret olisivat oikeastaan kaivanneet rosoisempaa ja vaihtoehtoisempaa kuvaa kehityksmaista kuin jo journalistin ammattiin sosiaalistuneet opiskelijat pystyivät matkaltaan tuottamaan. Positiivisesti erilaisena esimerkkinä kehitysmaajournalisista nuorten keskusteluissa tuotiin esiin matkustamis- ja undergroundkulttuureihin keskittyvä *Madventures* -ohjelma, jota esitettiin Subtv-kanavalla vuosina 2002 ja 2005. Raunio suosittelee, että nuoret olisi hyvä ottaa mukaan tekemään ja suunnittelemaan uudentyypistä kehitysmaajournalismia, jossa perinteiset rutiinit reippaasti hylättäisiin.

Vastaanottotutkimuksen lukemista olisi helpottanut, jos sen kohteena olevat jutut olisi julkaistu raportin liitteenä. Ilman juttuja oli joskus hiukan vaikea seurata literoitua keskustelua, kun ei tiennyt, minkälaiseen journalistiseen tuotokseen siinä viitattiin. Olisi ollut kiinnostavaa lukea enemmän myös kehitysmaajournalismin kurssista sekä kurssilaisten kokemuksia aineiston hankinnasta, juttujen tekemisestä ja myynnistä.

Tällaista analyysia löytyy muun muassa Mikko Knuuttilan Tampereen yliopiston tiedotusopin laitokselle tekemästä pro gradusta, jossa Knuuttila analysoi kuva-reportaasinsa *Huono esimerkki* tekoa Argentiinassa ja myyntiä ja julkaisua Suomessa. Esimerkit ja tapaustutkimukset kehitysmaajournalistisesta työstä ovat arvokkaita, koska ne paljastavat minkälaisien prosessien kautta hyvistä ja erilaisistakin kehitysmaajournalismin aineksista usein lopulta päätyy julkaitavaksi vain aiempiin raameihin sovitettavissa olevaa kuvaa.

MARI MAASILTA

Lähteet

- Knuuttila, Mikko (2006) *Huono esimerkki*. Pro gradu -työ: Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos, tiedotusoppi.
- Luukka, Minna-Riitta; Jaana Hujanen; Antti Lokka; Tuja Modinos; Sari Pietikäinen & Annikka Suoninen (2001) *Mediat nuorten arjessa: 13–19 -vuotiaiden nuorten mediakäytöt vuosituhannen vaihteessa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- Modinos, Tuja & Annikka Suoninen (toim.) (2003) *Merkillinen media: tekstit nuorten arjessa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- Suoninen, Annikka (2004) *Mediakielitaidon jäljillä: lapset ja nuoret valikoivina mediakäyttäjinä*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Suoninen, Annikka (2003) *Yksi päivä mediaa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.